

JORNADES SOBRE ELS 30 ANYS DE LA RESERVA DE BIOSFERA

ELS GRANS REPTES DE MENORCA PER AL 2030

Del 12 al 16 de febre i 24 de febrer

Presentació

Des del 1989 l'IME ha organitzat cada cinc anys unes **jornades científiques** dedicades a valorar l'evolució de l'illa com a reserva de biosfera. Arribats els 30 anys de la declaració i del compromís assumit, aquestes jornades proposen un programa per anar més enllà de realitzar una revisió de l'evolució seguida al llarg d'aquestes tres dècades, i entrar a analitzar i discutir els grans reptes que haurà d'afrontar Menorca amb vista a l'any 2030, en línia amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible impulsats per l'ONU i la Unió Europea.

Com en tota societat del coneixement, la nova informació i dades científiques que es generen es processen i comparteixen amb tots els membres de la societat. Per aquesta raó es plantegen unes jornades obertes on es pugui donar una veritable transferència de coneixement, que pugui ser utilitzat per millorar la condició humana i del nostre entorn. Es demana als ponents i participants de taules rodones que identifiquin els reptes concrets i que plantegin possibles solucions, que es podran discutir entre tots els participants de les jornades. Per aquesta raó, les jornades s'han organitzat en cinc blocs temàtics i una sessió final de presentació de les conclusions.

Paral·lelament, s'organitzaran diverses sessions complementàries destinades a donar visibilitat a altres qüestions concretes igualment rellevants per a la sostenibilitat de Menorca i actes commemoratius relacionats amb el 30è aniversari de la reserva de biosfera.

Al llarg del 2024 es proposa traslladar les conclusions de les jornades a tots els municipis de Menorca, organitzant xerrades divulgatives per tots els pobles.

Fil conductor

L'eix comú de les jornades serà fer una mirada cap al futur en cada un dels àmbits de gestió i coneixement. Per aquest motiu, es plantegen les tres següents qüestions a escala general per al conjunt dels ponents:

- 1- Dins el vostre àmbit de coneixement, quines problemàtiques identificaríeu com a principals reptes a afrontar per la societat menorquina d'aquí a l'any 2030?
- 2- Identificau 2-3 accions concretes per dur a terme des d'ara mateix per superar o reduir aquestes problemàtiques dins la vostra àrea de coneixement.
- 3- Dins el vostre àmbit de coneixement, existeix alguna normativa o estratègia a escala regional o internacional que marqui algunes fites concretes en relació amb la sostenibilitat que siguin aplicables a Menorca?

L'aigua, en totes les seves formes i problemàtiques, també serà una de les principals protagonistes de les jornades. Seran diverses les ponències que en tractaran la gestió des de diferents enfocaments.

Blocs temàtics

Les jornades estan organitzades en cinc blocs temàtics que corresponen a grans àrees de gestió i coneixement:

- 1 Vectors ambientals: aigua i energia.
- 2 Patrimoni natural, territori i medi marí.
- 3 Patrimoni cultural i paisatge.
- 4 Economia, turisme i context extrainsular.
- 5 Benestar social.

A la vegada, dins cada un dels blocs es plantejaran algunes preguntes sobre temes d'actualitat que poden influir clarament en el futur a curt i mitjà termini. Són qüestions orientatives que els ponents poden fer servir de referència per enfocar les seves exposicions, però sobretot han de servir per conduir les taules rodones.

També serà important que els moderadors de cada sessió, prèviament a les ponències, recordin els temes tractats en les jornades anteriors, dels 25 anys, i les principals conclusions de cada bloc que van donar pas al decàleg, per tal de fer un seguiment de les qüestions.

S'adequa un sistema de seguiment telemàtic de les sessions de tots els blocs

Estructura i cronograma general

	Dilluns 12 febrer	Dimarts 13 febrer	Dimecres 14 febrer	Dijous 15 febrer	Divendres 16 febrer	Dissabte 24 febrer
Fins a les 20:30 h	Inauguració de les Jornades i Bloc 1 Vectors ambientals: aigua i energia 16:30 h	Bloc 2 Patrimoni natural, territori i medi marí 17 h	Bloc 3 Patrimoni cultural i paisatge 17 h	Bloc 4 Economia, turisme i context extrainsular 17 h	Bloc 5 Benestar social 17 h	Sessió 6: Presentació de conclusions 9:15 h Fins a les 13:00 h
	Seu: Sala de Plens del Consell Insular	Seu: Can Victori IME	Seu: Can Victori IME	Seu: Auditori de Ferreries (vestíbul)	Seu: Auditori de Ferreries (vestíbul)	Seu: CC Sant Diego (Alaior)
	Conferència inaugural	Ponències	Ponències	Ponències	Diàleg	Revisió conclusions 2018
	Ponències	Diàleg	Taula Rodona	Diàleg	Ponències	Conclusions 2023
	Taula rodona	Taula rodona	Glosat	Taula rodona	Taula rodona	Clausura i actuació musical

Dilluns 12 a la Sala de Plens del CIM: Inauguració

Hora	Temàtica	
16:30 -16:50	Inauguració de les Jornades per part de les autoritats	Conseller de Medi Ambient, Reserva de Biosfera i Cooperació Simón Gornés Hachero Presidenta del Consell Científic de la Reserva de Biosfera Agnès Canals Bassedas Coordinadora científica IME Marta Jordi Taltavull President del CIM Adolfo Vilafranca Florit
16:50-17:30	Conferència inaugural	Hans Dencker Thulstrup (cap de la Secció de Xarxes de Reserves de Biosfera del programa MAB-UNESCO) – La realitat d’altres illes RB en el món.

Bloc 1: Vectors ambientals: aigua i energia

Moderadora: Agnès Canals Bassedas (presidenta Consell Científic RB)

Preguntes orientatives:

- L’aigua a Menorca, és un recurs fins a quin punt escàs? Com en podem fer un millor aprofitament?
- Quines son les inversions prioritàries en matèria de recursos hídrics?
- Com aprofitarem de forma eficient la totalitat de l’energia elèctrica generada amb tots els nous parcs fotovoltaics a Menorca?
- Quins nous consums energètics es preveuen de cara al 2030?

Hora	Temàtica	
17:40	Ponència 1	Rafael Muñoz (Secció de Ciència i Tècnica, IME). Nous horitzons per a l’energia elèctrica de Menorca. Costos energètics lligats al cicle de l’aigua.
18:05	Ponència 2	Joan Estrany (Departament de Geografia, UIB) – La gestió dels torrents i les conques hidrogràfiques enfront de situacions d’emergència.
18:30	Ponència 3	Agustí Rodríguez (GEOSERVEI, SL. Projectes i Gestió Ambiental). Els plans de gestió sostenible de l’aigua municipals.
18:55	Preguntes als ponents	
19:10	Taula rodona	Pla de Xoc per als recursos hídrics de Menorca. Joan B. Calafat Busquets (director general Recursos Hídrics GOIB), Sònia Estradé (OBSAM-IME), José Antonio Fayas (Dr. enginyer de camins, canals i ports), Miquel Camps (GOB Menorca), Samuel Moll (Aigües Cala Blanca - Hidromenorquina)
20:10	Idees clau del bloc	

Dimarts 13. Bloc 2: Patrimoni natural, territori i medi marí

Seu: Can Victori IME

Moderadora: Eva Marsinyach (OBSAM-IME)

Preguntes orientatives:

Com afecta l'increment de la pressió humana difusa a la gestió de l'ús públic en espais naturals?

Identificació d'àrees degradades. Propostes de projectes concrets de restauració i renaturalització.

Hora	Temàtica	
17:00	Ponència 1	Antoni Quetglas (EIJF, COB-IEO, CSIC) – Els reptes de conservació futura de la biodiversitat marina a Menorca.
17:25	Ponència 2	Félix de Pablo (Agència Menorca Reserva de Biosfera) – Mancances en la conservació de la biodiversitat a Menorca.
17:50	Ponència 3	Àlex Cortada (Agència Menorca Reserva de Biosfera) – Camins naturals. Entre la descoberta, l'accessibilitat i l'impacte per al medi natural.
18:15	Preguntes als ponents	
18:30	Diàleg	Rebecca Morris (Menorca Preservation) i Sandra Espeja (Fundació Marilles). Dibuint el futur de la mar de Menorca.
19:00	Taula rodona	Propostes de restauració ecològica i de gestió de l'ús públic en l'àmbit terrestre i marí Pedro Sáez (DG Recursos Hídrics), Agnès Canals (tècnica d'ús públic i conservació del Parc Natural de s'Albufera des Grau), Jorge Casado (DG Medi Natural i Gestió Forestal), Miquel Truyol (AMRB, IME).
20:00	Idees clau del bloc	

Dimecres 14. Bloc 3: Patrimoni cultural i paisatge

Seu: Can Victori IME

Moderadora: Cristina Rita (IME)

Preguntes orientatives:

Quin és el punt de trobada de la Cultura Talaiòtica Patrimoni Mundial i Menorca Reserva Biosfera?

Quin ús donam al patrimoni per garantir la seva conservació?

El canvi d'usos en àmbit rural, com afecta al patrimoni cultural tant construït com immaterial?

Hora	Temàtica	
17:00	Exposició introductòria	Amalia Pérez-Juez (Univ. de Boston, Cap de secció patrimoni IME). La reinterpretació del patrimoni cultural amb vista al futur.
17:25	Ponència 1	Antoni Ferrer (director de l'Agència Menorca Talaiòtica). Què implica la declaració de la Cultura Talaiòtica com a patrimoni mundial per a la reserva de biosfera?
17:50	Preguntes als ponents	
18:00	Ponència 2	Adolf Sintes (IME). L'aigua com a patrimoni immoble i immaterial. Patrimoni etnològic i costums.
18:25	Ponència 3	Xavier Gomila (IME). Patrimoni immaterial: dibuixant el paisatge a través de la toponímia. Paisatge toponímic.
18:50	Preguntes als ponents	
19:00 – 20:00	Taula rodona	El patrimoni construït: entre l'ús turístic i l'ús de la comunitat local – Enric Taltavull (COAIB), Jesús Cardona (IME), Bernat Pons (propietari de Talatí de Dalt), Lluïcia Pons Olives (gestora cultural, autora de la publicació <i>Ca nostra</i>). Es pot donar un nou ús al patrimoni construït en l'àmbit rural? Amb quins criteris?
20:00	Idees clau del Bloc	
20:10-20:30	Glosat	El patrimoni en glosa. Soca de Mots

Dijous 15: Bloc 4: Economia, turisme i context

Seu: Auditori de Ferreries

Moderador: Sergi Marí (Secció de Ciències Socials, IME)

Preguntes orientatives:

Una illa que no viu aïllada del Món. Fins a quin punt el context regional i internacional influencia els cicles econòmics i turístics de Menorca?

Com ha canviat el model econòmic de Menorca en els últims anys?

Hora	Temàtica	
17:00	Ponència 1	Miguel Ángel Martín Rosa (director del Centre de Dades del Cabildo de Lanzarote) – Comparativa socioeconòmica de l'evolució de les RB de Lanzarote i Menorca (1990-2022).
17:30	Ponència 2	Josep Valero González (geògraf, codirector de l'estudi <i>Balears H2030</i>). Menorca i les Balears en l'horitzó 2030.
18:00	Diàleg - entrevista	Què se n'ha fet de la via menorquina del creixement? Existeix encara? Guillem López Casanovas (Departament d'Economia de la UPF), Sergi Marí Pons (IME)
18:30	Preguntes als ponents	
18:40	Exposició introductòria a la taula rodona	Carlos Sintès (MABRIAN Technologies) - El model turístic de Menorca vist pels turistes i les noves tecnologies. És necessari un canvi de rumb?
19:00	Taula rodona	Implicacions econòmiques i territorials de l'evolució del model turístic Joan Febrer (Camí de Cavalls 360 ^e), Joan Sánchez (Cercle d'Economia de Menorca), Antoni Riudavets (Unió de Pagesos de Menorca), representant ASHOME (CAEB)
20:00	Idees clau del bloc	

Divendres 16. Bloc 5: Benestar social

Seu: Auditori de Ferreries

Moderador: Borja Pellejero (OBSAM-IME)

Preguntes orientatives:

Quin és el risc real de l'exclusió residencial a Menorca? En quins entorns es dona?

Com podem oferir estabilitat als joves?

Hora	Temàtica	
17:00	Diàleg	Carles López Picó i Aina Olives. La joventut com a protagonista: interessos i dificultats.
17:25	Ponència 1	Maria J. Portella (IME). La salut mental de la població adolescent de Menorca.
17:50	Preguntes als ponents	
18:00	Ponència 2	Lali Allés (OBSAM-IME). L'habitatge com a repte social. Contextualització
18:25	Ponència 3	Montserrat Martínez Melo (professora UOC). L'exclusió residencial. El Pla d'Habitatge Social de Menorca.
18:50	Preguntes als ponents	
19:00	Exposició introductòria a la taula rodona	Joan Enric Vilardell (COAIB). Estadístiques de les obres visades en l'actualitat.
19:15	Taula rodona	Dificultats d'accés a l'habitatge. Causes i propostes de solucions Laura Riera Roselló (immobiliària Som Menorca), Roser Roman (arquitecta), Joan Enric Vilardell (COAIB).
20:15	Idees clau del Bloc	

Dissabte 24 de febrer: Presentació de les conclusions

Seu: Centre de Cultura Sant Diego (Alaior)

Moderadora: Marta Jordi, coordinadora científica de l'IME

9:15 h Visita guiada al convent de Sant Diego.

10:30 h Benvinguda per part de les autoritats. Lluís Benejam, batle d'Alaior, i Joan Pons, conseller de Cultura i president de l'IME.

10:40 h Revisió del compliment del decàleg de les anteriors jornades RB+25 (2018). Lali Allés (OBSAM) i David Carreras (OBSAM- IME).

11:20 h Lectura de conclusions de les Jornades dels 30 anys de l'RB (2023). Cristina Rita (IME) i Ricard Borràs (IME).

11:50 h Paraules de record i reconeixement a Joan López Casasnovas (president del Consell Científic de l'RB 2012-2018) i Cristòfol Mascaró Sintès (representant del GOB al Consell Social de l'RB 2010-2023).

12:00 h Clausura de les jornades per part de les autoritats. Simón Gornés, conseller de Medi Ambient i Reserva de Biosfera, i Agnès Canals, presidenta del Consell Científic de l'RB.

12:10 h Refrigeri i actuació musical.